

Juri Czabanowski, 'Kunstgeschiedenis en ecologisch bouwen, Kennismaking met een Viba-lid' in *Gezond Bouwen & Wonen* 31, nov./dec. 1993, cover en blz. 12-13

NI-GB-D

Artikel over doctoraalscriptie Kunstgeschiedenis en visie over ecologische architectuur

Article about M.A.-degree History and Art and vision of Ecological Architecture

Artikel über Magister-Arbeit Kunstgeschichte und Vision des ökologischen Bauens

Kennismaking met een Viba-lid

Kunstgeschiedenis & ecologisch bouwen

Juri Czabanowski

Viba-lid Juri Czabanowski schetst in dit artikel hoe hij, via zijn interesse voor de architectuur en zijn doctoraalscriptie aan de Katholieke Universiteit Nijmegen, met de bio- en eco-logische architectuur in aanraking kwam.

Op 8 september 1990 las ik in de Volkskrant twee artikelen over milieuvriendelijk/ecologisch bouwen van de hand van Matthijs van de Schaft en Jeroen Trommelen. Eind 1990 stond het besluit vast om mijn doctoraalscriptie kunstgeschiedenis te wijden aan een relatief jonge bouwstijl, het ecologisch bouwen.

Doctoraalscriptie

Het duurde niet lang of ik werd geconfronteerd met allerlei problemen betreffende mijn onderzoek naar ecologisch bouwen. Bij een dergelijk wetenschappelijk werk is een helder geformuleerd uitgangspunt van fundamenteel belang. Een definitie van ecologisch bouwen moest dit uitgangspunt afbakenen. Maar wat is ecologisch bouwen? Ik zocht

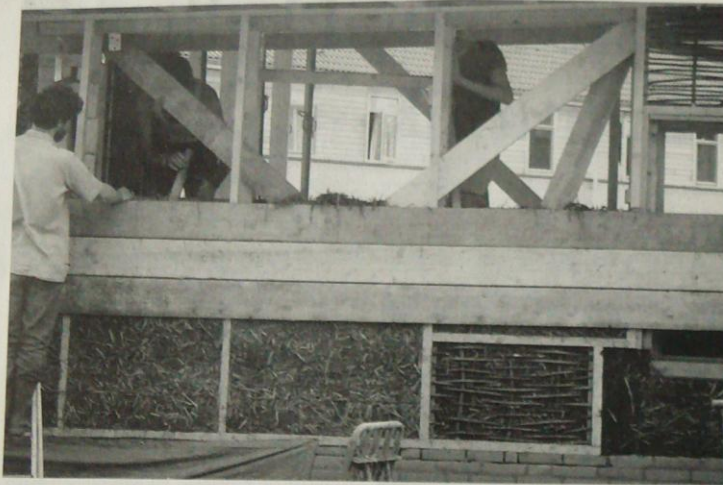
Na een Atheneumopleiding met een B-pakket lag niets mijn carrière als aankomend architect aan een Technische Universiteit meer in de weg. Eigenzinnig als ik ben, besloot ik kunstgeschiedenis te studeren aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Na een specialisatie in architectuurtheorie en -geschiedenis bleef de vraag open over welk onderwerp de 'afronding' van mijn studie zou handelen.

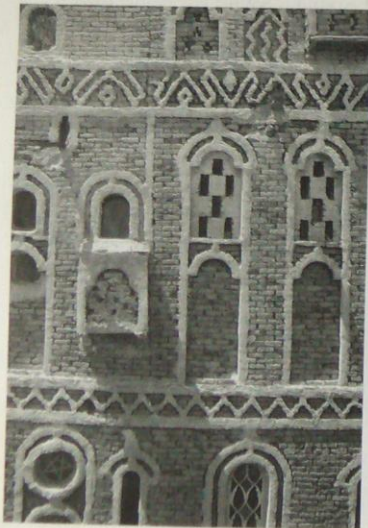
raad bij prof. dr. Blom, hoogleraar Botanie & Ecologie aan de KU Nijmegen. Hij stuurde mij diverse definities van ecologie (Bakker 1985/ Smith 1986) toe. Verder was hij blij verrast over mijn afstudeerkeuze als kunsthistoricus en wenste mij veel succes toe. Zoekend naar een architectuurboek over ecologisch georiënteerd bouwen in de Nijmeegse bibliotheken bleek ik vooreerst aan het verkeerde adres. Waar moest ik (onder-)zoeken? Via een vriend, afgestudeerd bouwkundige

Ontwerp van flowform vessels door John Wilkes in 1970. Toegepast in de eco-wijk Schafsbühl in Baden-Württemberg. (BRD). Deze wijk is een van de zeven projecten die in Czabanowski's scriptie behandeld worden. (Foto: Dietmar Kiess)

aan Technische Universiteit Eindhoven, kwam ik na een inleidend gesprek met ir. Sjaap Holst in aanraking met prof. mag. arch. Peter Schmid, hoofdredacteur van GB&W. De missing-link tussen de ecologie en architectuur werd overbrugd. Na een interessant gesprek (vele zouden nog

volgen) werden belangrijke afspraken vastgelegd betreffende verdere begeleiding bij mijn onderzoek en uitwisseling van wederzijdse informatie. Ik vond op de Eindhovense bouwkunde-bibliotheek ook de eerste geschikte literatuur, onder andere Hubert Palms' werk over de koppeling tussen de gezondheid van de mens en de omhullende, gebouwde ruimte. Een kunsthistorische taak bleek voor mij weggelegd: een overzicht van historische bouwwerken die rekening houden met hun omgeving; een wisselwerking (kringloop) tussen bouwkunde en ecologie.

Realisatie van één van de huizen in het project 'Het Groene Dak'. Hier wordt een mengsel van leem en stro in een houten skeletconstructie aangestampt. De auteur was als vrijwilliger bij de bouw betrokken. (Foto Juri Czabanowski)

Ontmoetingen

Na dit literatuuronderzoek kwam ik in contact met prof.dr. Manfred Speidel, hoogleraar architectuurtheorie en leembouwdeskundige aan de RWTH (TU) Aken (BRD). Professor Speidel beschikt over een zeer interessante bibliotheek betreffende eco-logisch bouwen. In Aken volgde ik enkele lezingen van bouwkundestudenten en hoogleraren. Vervolgens deed ik praktische ervaring op tijdens een twee weken durend semester aan de leembouwproefvelden, op twee km afstand van de Akense TU. Tevens leerde ik een leemafwerkingsexpert kennen, de heer Akira Kusumi uit Japan. Tijdens een bezoek aan de Kleine Aarde te Bostel maakte ik kennis met Ir Tjerk Reijenga uit Gouda en Ir Renz Pijnenborgh, beiden bio-ecologisch architecten. Persoonlijke contacten zijn volgens mij zeker zo belangrijk als wetenschappelijke literatuur.

Adobe-techniek: leemstenen, gebakken door de zon. (Foto Juri Czabanowski)

Promotie

Inmiddels ben ik een jaar geleden afgestudeerd als kunsthistoricus. De titel van mijn doctoraalscriptie luidt: 'Van theorie naar praktijk: opeenvolgende stappen binnen de ecologische architectuur. De ontwikkeling van het ecologisch bouwen aan de hand van zeven ecologische woonwijken, KU-Nijmegen juni 1992'. Deze scriptie zal mogelijk in de toekomst beschikbaar zijn in het Viba-Centrum in Den Bosch. Naast drie Nederlandse sociale woonwijken op ecologische basis worden er in de scriptie vier Duitse projecten besproken. Na een eigen vervolgonderzoek probeer ik nu in aanmerking te komen voor subsidie om te kunnen promoveren op een uitgebreid kunsthistorisch onderzoek naar ecologisch georiënteerde architectuur. Het kunsthistorisch belang van zo'n overzicht staat buiten kijf. Een volgende generatie kunsthistorici moet kunnen beschikken over en teruggrijpen naar kennis van een in het verleden ontstane bouwkunst die zijn sporen in het heden toont en hopelijk de bruggen van de toekomst zal dragen.

Serre op het zuid-oosten met bladverliezende klimplanten in de öko-siedlung Schafftsbrühl, gebouwd tussen 1982 en 1985. De wijk telt 110 woningen. (Foto Dietmar Kiess)